

האנשים שמאחורי בית המדרש

ביחידה זו תלמדו על האנשים שהקימו את בית המדרש ועל הקשר
ההיסטורי של פעילותם.

יחידת הלימוד 1 - מבט כללי

מטרות הלימוד

מיצוק מיומנויות המחקר

שימוש במשאבים דיגיטליים
לאיסוף מידע

קיטור בין ביוגרפיות של דמויות מפתח להקשר ההיסטורי הכללי

הצלבה בין פרטים מהביוגרפיות של
דמויות מפתח בתולדות בית המדרש להקשר
ההיסטורי הרחב

היכרות עם סיפור החיים של מקימי בית המדרש

תחקיר עצמאי להעמקת הידע על
דמויות מפתח בתולדות בית המדרש

שיטת העבודה

1. עבודת מחקר ונימוח

המשתתפים בוחרים אישיות אחת ועושים
תחקיר על קורות חייה. לצורך כך הם נעזרים
בעיקר במידע שהונגש באולם הקריאה של
התערוכה המקוונת. אם המשתתפים רוצים
להתעמק יותר בחיי האישיות שבה בחרו
לעסוק, הם יכולים להיעזר גם בהנחיות
שמופיעות ב"ארגז הכלים", כדי לבצע תחקיר
עצמאי באינטרנט.

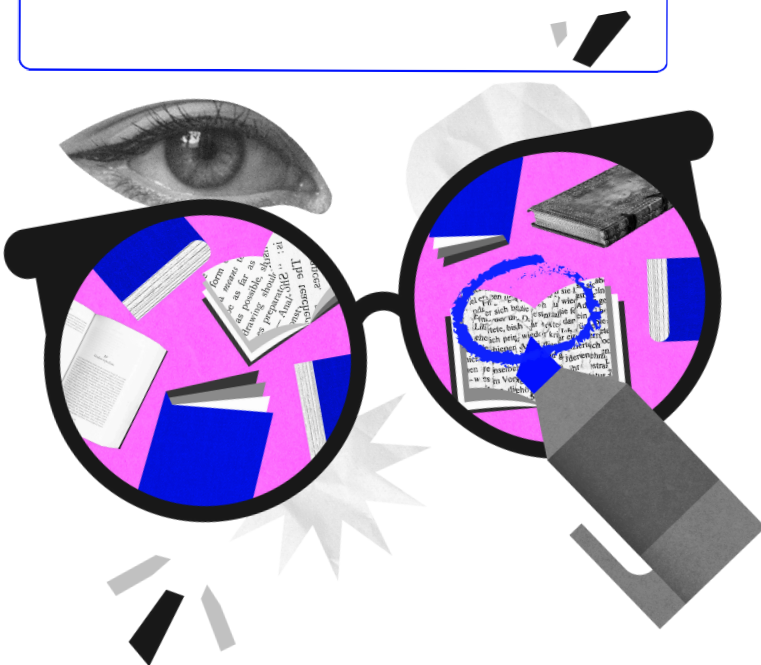
2. הצגה קבוצתית של הממצאים ודיון בהם

בשלב הבא, על כל קבוצה להציג את
האישיות שבחרה בפני כל המשתתפים
האחרים בפעילות. בתוך כך מתנהל דיון, שבו
מנסים המשתתפים לענות על שתי השאלות
הבאות:
- כיצד השפיעו התנאים ההיסטוריים של
התקופה שבה פעלה האישיות על מסלול
חייה?
- כיצד קשורים האירועים שאותו אדם עבר
בחייו להתפתחויות ההיסטוריות של ימיו?

הציוד הנדרש:

מכשירים ניידים לביקור בתערוכה:
התלמידים יזדקקו לסמארטפונים או
טבלטים כדי לערוך מחקר.

דף עבודה לתלמידים:
בהמשך היחידה יש דף עבודה עבור
המשתתפים.

יחידת לימוד - מבוא

הסברים ורקע היסטורי

ביחידה זו עוסקים המשתתפים בלימוד קורות חייהם של האנשים שיזמו את הקמת בית המדרש ובלמוד ההקשר ההיסטורי של פעילותם. רצוי לבקר קודם בתערוכה המקוונת כדי שלמשתתפים יהיה ידע בסיסי בתחום.

האישים שאפשר לבחור בהם מייצגים תקופות שונות, והם חוו את בית המדרש מנקודות מבט שונות. לכן הם מציירים תמונה רבגונית של העידן בו חיו ופעלו.

המשימה היא לבחור אחד מהאישים הללו ולבצע תחקיר על אירועים מרכזיים בחייו. ארגז הכלים המקוון שלנו מספק הנחיות מועילות ומשאבים נוספים למחקר ביוגרפי עצמאי. כמו כן, ביוגרפיות נבחרות נגישות באולם הקריאה המקוון. בהתאם לרמת היכולת והרקע של הקבוצה, ייתכן שכדאי לבחור באישים שקורות החיים שלהם אינם נגישים באולם הקריאה (למשל, במקס ווינר או בהרמן כהן). אפשר לבחור בין האישים הבאים:

רגינה יונאס (1902-1944)

הייתה האישה הראשונה שהוסמכה לרבנות בגרמניה. היא למדה בבית המדרש, שם הגישה את התזה שלה לתואר שני ב-1930. כותרתה הייתה: "האם אישה יכולה לשמש ברבנות?" על אף הספקות של כמה מעמיתיה הגברים בעניין זה, הוסמכה יונאס לרבנות בשנת 1935. במהלך מלחמת העולם השנייה היא נרדפה בידי הנאצים, ולבסוף נרצחה באושוויץ.

אברהם יהושע השל (1907-1972)

תיאולוג ופילוסוף יהודי. השל נולד בפולין ולמד בוורשה ובאוניברסיטה בברלין. המשיך את לימודיו בבית המדרש, ושם עסק באינטנסיביות במיסטיקה ובאתיקה יהודית. בית המדרש מילא תפקיד מרכזי בהתפתחותו האינטלקטואלית של השל והניח את היסודות לעבודותיו בהמשך דרכו, שהדגישו כולן את משמעות החוויה הדתית ואת אחריותו של הפרט בחברה. השל היגר לארה"ב בשנת 1938, ושם לימד וכתב עד ליום מותו.

איסמר אלבוגן (1874-1943)

מלומד והיסטוריון יהודי שהתבלט במיוחד על רקע מחקריו בתחום תולדות הפולחן והליטורגיה (התפילות) ביהדות. ספרו החשוב ביותר, "טקסי הפולחן היהודיים והתפתחותם ההיסטורית", נחשב עד היום למחקר יסוד בתחום. אלבוגן לימד בבית המדרש כפרופסור. הוא חי בברלין, כתב מחקרים ולימד על תחומים שונים שנוגעים להיסטוריה, לדת ולתרבות היהודית. הוא נמלט לארה"ב בשנת 1938, שם הלך לעולמו בשנת 1943.

יחידת לימוד - מבוא

הסברים ורקע היסטורי

ליאו בק (1873-1956)

הרב ליאו בק היה הנציג החשוב ביותר של היהדות הליברלית הגרמנית בימיו. הוא סיים את חוק לימודיו בבית המדרש בשנת 1895. בהמשך שב אל בית המדרש כמרצה, משרה בה החזיק משנת 1912 ועד לסגירתו הכפויה של בית המדרש בידי הנאצים בשנת 1942. לצד הקריירה האקדמית שלו, שירת בק כרב צבאי במלחמת העולם הראשונה, בין השנים 1914-1918. בתפקיד זה העניק תמיכה לחיילים יהודים בנושאי דת וניהל טקסים דתיים יהודיים. על אף התגברות הרדיפות מצד המשטר הנאצי, נשאר בק בגרמניה כדי לתמוך ככל יכולתו בקהילות היהודיות שעוד נותרו. בשנת 1943 נשלח למחנה הריכוז טרזיינשטט, אך הצליח להישאר בחיים לשחרור. לאחר מכן, היגר לאנגליה, שם הלך לעולמו בשנת 1956.

חנה ארנדט (1906-1975)

פילוסופית פוליטית שעבודותיה עסקו בשררה, סמכות, טוטליטריות וטבעו של הרוע. עם בית המדרש היה לחנה ארנדט קשר מקצועי מיוחד, מפני שהארגון "תקומה לתרבות ישראל" הטיל עליה לארגן את השבתם של ספרים שנגנבו בידי הנאצים לידיים יהודיות. פעילותה של ארנדט תרמה להשבתם של ספרים ונכסי תרבות רבים אחרים לבעליהם החוקיים או לצאצאיהם. תהליך כזה לא היה אפשרי במקרה של בית המדרש, מפני שלמוסד לא היו יורשים חוקיים. סיפורם של הספרים מספריית בית המדרש הוא אפוא אחד המקרים שבהם ספרים שאין להם יורשים מגיעים בסופו של דבר לידיהם של מוסדות חינוך ותרבות יהודיים אחרים.

הרמן כהן (1842-1918)

משנת 1912 ועד מותו בשנת 1918 עבד כהן כמרצה לפילוסופיה של הדת היהודית בבית המדרש. העסקתו של כהן כמרצה הייתה צעד חשוב עבור בית המדרש והמוניטין שלו, שכן כהן כבר היה פילוסוף בעל שם. הוראתו בבית המדרש הייתה סימן לפתיחותו ולגישתו הבין-תחומית של המוסד. כהן היה ידוע במיוחד בנסיונותיו לחבר בין הדת היהודית לפילוסופיה של קאנט. הוא ראה בדת היהודית דת של תבונה ואתיקה, שתואמת את עקרונות הפילוסופיה הקאנטיאנית.

מקס וינר (1891-1950)

מלומד ומרצה יהודי בבית המדרש. מחקריו התמקדו בעיקר בהיסטוריה ובתרבות היהודית, והוא כתב ספרים חשובים רבים בתחומים אלה. וינר היה מחויב לקידום החינוך היהודי ולשימור המורשת התרבותית היהודית. כמו ליאו בק, שירת וינר כרב צבאי במלחמת העולם הראשונה, ובשירותו זה תמך בחיילים היהודים בחזית.

יחידת לימוד 1 - דף עבודה

האנשים שמאחורי בית המדרש

הכנת תחקיר על אישיות היסטורית:

השתמשו לצורך זה באולם הקריאה של התערוכה המקוונת, או הכינו תחקיר משלכם. אם אתם מעדיפים לעבוד עצמאית, כדאי לכם להיעזר בארגז הכלים שלנו, שם תמצאו עצות מועילות.

הכינו פרופיל ביוגרפי של האישיות שבה בחרתם להתמקד:

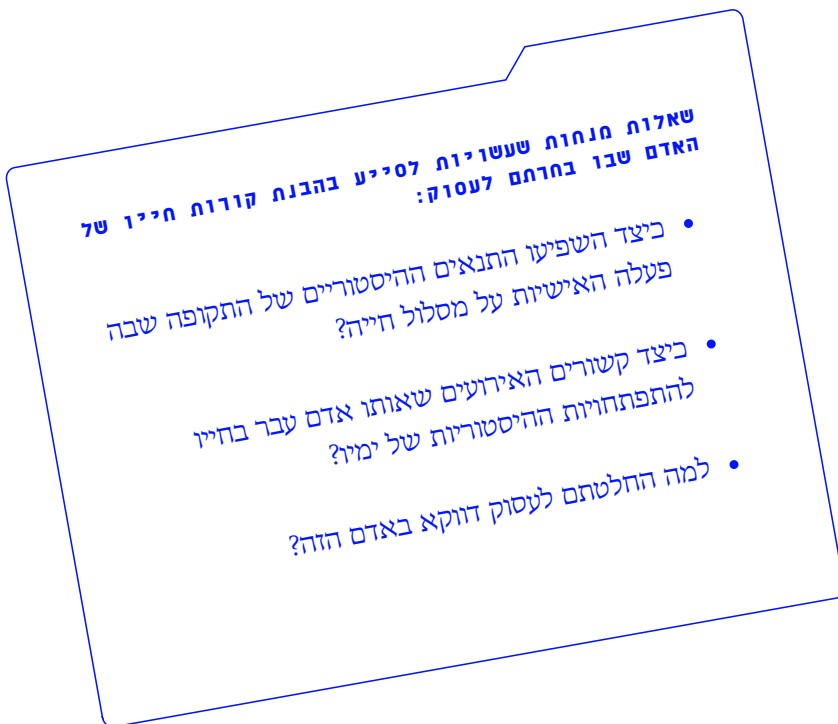
השתמשו במידע שאספתם כדי לגבש פרופיל ביוגרפי של האישיות שבחרתם. רשימת הפרטים שעליכם לאסוף מופיעה בהמשך, והיא תסייע לכם במלאכה.

הציגו את הממצאים שלכם:

הציגו את האישיות שבה בחרתם להתמקד באוזני המשתתפים האחרים בקבוצת הלימוד.

הפרטים שעליכם לאסוף:

- שם האדם
- תאריכי לידה ופטירה
- מצבים מכריעים שעמם נאלץ/נאלצה להתמודד
- ילדות ומשפחה
- לימודים והכשרה מקצועית
- התפתחות הקריירה המקצועית
- אירועים חשובים לאורך החיים
- הישגים או פרסומים חשובים
- עובדות מעניינות או סיפורים קטנים מחייו

נומרים

לארגז הכלים

לאולם הקריאה

לתערוכה המקוונת

